

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ
ARBETS- OCH NÄRINGSMINISTERIET
MINISTRY OF EMPLOYMENT AND THE ECONOMY

Työ- ja elinkeinotoimistoille
Työ- ja elinkeinokeskuksille

OHJE
9.3.2009

745/023/2009

Voimassaoloaika:
16.3.2009 alkaen toistaiseksi

**TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN OHJE TAITEILIJOIDEN JA TIETEENTEKIJÖIDEN
TYÖTTÖMYYSTURVAN TYÖVOIMAPOLIITTISIIN EDELLYTYKSIIN LIITTYVISTÄ
ERITYISKYSYMYKSISTÄ**

Ohje korvaa työ- ja elinkeinoministeriön kirjeen
työttömyysturvalain soveltamisesta tieteen ja taiteen
tekijöihin eräissä tilanteissa (1108/051/2008;
15.4.2008).

1 Yleistä

Työttömyysturvan tarkoituksena on turvata työttömän työnhakijan taloudelliset mahdollisuudet hakea työtä ja parantaa edellytyksiään päästä tai palata työmarkkinoille korvaamalla työttömyydestä aiheutuvia taloudellisia menetyksiä. Työttömyysturvan tarkoituksena on tukea työttömän henkilön kokoaikaista työnhakua.

Taiteilijoita ja tieteentekijöitä koskevat lähtökohtaisesti samat työttömyysturvan saamisen työvoimapolitiittiset edellytykset kuin muitakin työttömyysturvaa hakevia henkilöitä. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että työnhakijaksi ilmoittautuneen ja työttömyys-etuutta hakevan taiteilijan tai tieteentekijän tulee olla valmis oman alan työmahdollisuuksien puuttuessa ottamaan vastaan myös muuta tarjottua työtä. TE-toimiston tulee taiteilijan tai tieteentekijän kohdalla ottaa huomioon näiden alojen erityispiirteet siten, että otetaan huomioon myös muut kuin työ- tai virkasuhteessa tehtävät työmahdollisuudet. TE-toimisto voi tässä hyödyntää taiteilijoiden ja tieteentekijöiden asioihin perehtyneiden työvoimaneuvojien verkostoa, josta on kerrottu työ- ja elinkeinoministeriön 23.4.2008 toimistoille ja TE-keskuksille lähettämässä kirjeessä (1362/053/2008). Mainitussa kirjeessä on kerrottu tarkemmin myös taiteilijoiden ja tieteentekijöiden työmahdollisuuksista oman alansa työssä.

Taiteilijan ja tieteentekijän ammatteihin liittyy eräitä erityispiirteitä, joiden vaikutusta työttömyysetuuden työvoimapolitiittisten edellytysten arviointiin käsitellään tässä ohjeessa.

2 Työ- tai virkasuhteessa suoritettu taiteellinen tai tieteellinen työ

Taiteilijan tai tieteentekijän jäädessä työttömäksi tulee ensin selvittää, onko hän ollut palkansaaja-asemassa. Työ- tai virkasuhteessa tehtävä taiteellinen tai tieteellinen työ on ammattinimikkeestä riippumatta normaalia palkkatyötä, vaikka esimerkiksi väitöskirjaan tai muuhun jatkotutkintoon tähtäävä tutkimustyö muodostaisi merkittävän osan työtehtävistä. Selvityksenä työ- tai virkasuhteesta voi olla esimerkiksi työtodistus, nimi-kirjaote, työsopimus, määräyskirja taikka palkkatodistus tai palkkalaskelma, josta ilmenee, että palkasta on peritty lakisääteiset sivukulut.

Palkansaajana tehdystä työstä työttömäksi jääneellä taiteilijalla tai tieteentekijällä on lähtökohtaisesti oikeus työttömyysetuuteen. Jos työnhakijaksi ilmoittautuva henkilö ilmoittaa jatkavansa palvelussuhteen päätyttyä toimintaa joka tulisi arvioitavaksi opiskeluna, yritystoimintana tai omassa työssä työllistymisenä, hakijan oikeus etuuteen ratkaistaan jäljempänä tässä ohjeessa kerrotulla perusteella. Hakijan opinnot, yritystoiminta tai omassa työssä työllistyminen voidaan tässä tilanteessa tarvittaessa katsoa kokoaikaisenkin palvelussuhteen päätyttyä sivutoimiseksi, koska palkansaajan asemassa tehty työ ei merkitse opintojen, yritystoiminnan tai omassa työssä työllistymisen olleen päätoimista, eikä opintoja, yritystoimintaa tai omaa työtä siksi tarvitse lopettaa tai keskeyttää työttömyysetuuden saamiseksi.

Työttömyysturvan muutoksenhakulautakunta on katsonut, ettei kokoaikaisessa palvelussuhteessa työskentely välttämättä johda siihen, että saman toiminnan jatkaminen palvelussuhteen päätyttyä tulisi katsoa päätoimiseksi toiminnaksi. (TTLK 2085/7/A, jossa oli kyse kokoaikaisessa palvelussuhteesta olleesta tutkijakoulutettavasta, jonka väitöskirjatyö oli kesken palvelussuhteen päättyessä. TTLK katsoi, ettei väitöskirjatyötä voida pitää päätoimisena (yritystoimintana) palvelussuhteen päättymisen jälkeen.)

Palvelussuhteessa tehty taiteellinen tai tieteellinen työ on osoitus toiminnan ammattimaisuudesta. Tällä on merkitystä arvioitaessa, onko henkilön toiminta harrastustoimintaa vai ammattimaista toimintaa.

3 Työttömyysturvalain 1 luvun 6 §:ssä tarkoitettu yritystoiminnasta

Yrittäjäksi katsotaan työttömyysturvalain (1290/2002; TTL) 1 luvun 6 §:n mukaan henkilö, joka päätoimeaan varten on velvollinen vakuuttamaan itsenä yrittäjien eläkelain (1272/2006; YEL) tai maatalousyrittäjien eläkelain (1280/2006; MYEL) nojalla, lukuun ottamatta apurahansaaajia, jotka ovat 1.1.2009 alkaen velvollisia vakuuttamaan itsensä MYEL:n mukaisesti apurahakauden ajaksi. Lisäksi yrittäjänä pidetään ns. osaomistajaa.

Jos taiteilijaa tai tieteentekijää on pidettävä TTL:ssä tarkoitettuna yrittäjänä, hänen oikeuttaan työttömyysetuuteen ratkaistaessa tulee ottaa huomioon, mitä TTL 2 luvun 4 ja 5 §:issä ja valtioneuvoston työttömyysetuuden työvoimapolitiittisista edellytyksistä antaman asetuksen (1111/2008) 2 §:ssä säädetään yritystoiminnan pää- ja sivutoimisuudesta sekä yritystoiminnan päättymisestä ja keskeytymisestä. Yritystoiminnan vaikutuksesta oikeuteen saada työttömyysetuutta on ohjeistettu erikseen.

4 Yleistä omassa työssä työllistymisen arvioinnista

Taiteellista toimintaa on esimerkiksi teosten tai esitysten valmistaminen, myyminen, teosten julkaiseminen sekä esitysten esittäminen. Ammattitaiteilijana pidetään henkilöä, joka toimii ammattimaisesti jollain taiteen alalla. Osoituksena ammattimaisuudesta voi olla esimerkiksi teosten tai esitysten valmistaminen myytäväksi tai julkaistavaksi muuten kuin satunnaisesti. Samoja kriteerejä voidaan soveltaa myös tieteentekijöihin.

Työvoimapolitiittista lausuntoa annettaessa TE-toimisto arvioi kokonaisharkinnan perusteella, onko toiminta pää- vai sivutoimista omassa työssä työllistymistä vai onko kyseessä pelkkä harrastustoiminta. Harrastustoiminta tapahtuu yleensä vapaa-ajalla eikä siinä ole ammattimaisuuden ja säännöllisyyden piirteitä. Harrastustoiminnalla ei ole vaikutusta työttömyysetuuden työvoimapolitiittisten edellytysten arvioinnissa eikä siitä anneta työvoimapolitiittista lausuntoa. Taiteilijoiden tai tieteentekijöiden ammatillisten järjestöjen jäsenyydellä ei ole vaikutusta työllistymistä arvioitaessa.

Omana työnä pidetään sellaisia työnteon muotoja, joissa ei synny työ- tai virkasuhdetta eikä toiminnan tavoitteena ole ainakaan välittömän liikevoiton saaminen. Apurahatyöskentely on yksi omassa työssä työllistymisen muoto.

Lähtökohtaisesti yliopistoissa suoritettavia jatkotutkinto-opintoja tulee arvioida opiskeluna. Sen sijaan ns. post doc-tutkijoiden ja muiden kuin jatkotutkintoon tähtävien tutkijoiden oikeutta työttömyysetuuteen tulee arvioida omassa työssä työllistymisen perusteella, samoin työnhakijan harjoittamaa taiteellista toimintaa, ellei viimeksi mainittua harjoiteta yritysmuodossa.

5 Omassa työssä työllistyvät taiteilijat ja tieteentekijät

5.1 Omassa työssä työllistymisen arviointi

Pelkästään se, että henkilö ylipäätään työllistyy omassa työssään, ei ole esteenä työttömyysetuuden maksamiselle. Jos työllistyminen on päätoimista, henkilöllä ei työnhakijaksi ilmoittautuessaan ole oikeutta työttömyysetuuteen. Sivutoiminen työllistyminen sen sijaan ei ole esteenä etuuden maksamiselle.

Oma työ katsotaan sivutoimiseksi, jos henkilön työssäolon perusteella tai muutoin voidaan päätellä oman työn vaatiman työ määrän olevan niin vähäinen, ettei se ole esteenä kokoaikaisen työn vastaanottamiselle. Päätoimiseksi katsottu oma työ voi muuttua sivutoimiseksi, jos henkilö on ollut vähintään 10 kuukautta omaan työhön liittymättö-

mässä kokoaikatyössä tai työvoimakoulutuksessa tai opiskellut vastaavan ajan päätoimisesti. Tässä tarkoitettun 10 kuukauden kokoaikaisen työn tai opintojen ei tarvitse olla yhdenjaksoista, vaan se voi kertyä erimittaisista jaksoista. Jaksoilla on kuitenkin oltava sellainen ajallinen yhteys, että TE-toimisto voi päätellä, että yhtäaikainen oman työn harjoittaminen ja kokoaikatyö on mahdollista.

Taiteilijan tai tieteentekijän toimeentulo voi muodostua useita tulolähteistä; osittain palkansaaja-asemassa tehdystä työstä ja osittain omasta työstä. Näiden työllistymistapojen välinen suhde voi vaihdella. Lisäksi on tavallista, että esimerkiksi opetus- tai näyttämötyössä työaika ainakin osassa työviikkoja alittaa ajan, joka riittäisi kerryttämään työssäoloa. Jos henkilö on jatkuvasti työllistynyt osittain palkkatyössä ja osittain omassa työssään, omaa työtä on lähtökohtaisesti pidettävä sivutoimimisena, jos palkkatyössä on säännöllisiä, ammatista johtuvia katkoja. Tällaisia katkoja ovat esimerkiksi kansalais- ja työväenopistojen lomajaksot, määräaikaisten opetusalan sijaisuuksien väliset muut katkot sekä näyttämötyöhön liittyvät näytäntökausien väliset jaksot.

Esimerkki 1: Kuvataiteilija A on työskennellyt kansalaisopiston opettajana opistossa 1 lukuvuonna 2006 – 2007. Hänen työaikansa on ollut 19 opetustuntia viikossa, eli työ on ollut kokoaikaista. Lukuvuonna 2007 – 2008 A on työskennellyt opistossa 1 osa-aikaisesti 5 opetustuntia viikossa ja opistossa 2 niin ikään osa-aikaisesti 6 opetustuntia viikossa. Opiston 1 työ päättyy 15.4.2008 ja opiston 2 13.5.2008. A ilmoittautuu työnhakijaksi 14.5.2008 lukien.

Koulujen lukuvuosi ei kestä 10 kuukautta, eikä A tämän vuoksi voi vähintään 10 kuukautta kestäväällä kokoaikatyöllä lukuvuonna 2006 – 2007 osoittaa omassa työssä työllistymistä sivutoimiseksi. A:n työllistyminen on kuitenkin jatkuvasti muodostunut osittain palkkatyöstä ja osittain omasta työstä, ja hänen oman työnsä katsotaan olevan sivutoimista edellyttäen, että A ilmoittaa olevansa valmis ottamaan vastaan kokoaikatyötä. Tulkinta perustuu siihen, että A:n voidaan katsoa alalle tyypillisellä työssäololla osoittaneen omassa työssä työllistymisen olevan sivutoimista TTL 2 luvun 5 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla (... "tai muutoin voidaan päätellä" ...). Se, että A on ollut osa-aikatyössä lukuvuoden 2007 – 2008 eikä hänellä ole ollut voimassa olevaa työ- tai virkasuhdetta kesällä 2007 ei siis sinällään osoita omassa työssä työllistymisen olevan päätoimista. A:n oikeudesta työttömyysetuuteen annetaan määräaikainen, ehdollinen lausunto neljäksi kuukaudeksi 14.5.2008 lukien.

Esimerkki 2: Näyttelijä B kuuluu ryhmään, joka on saanut apurahan uuden näytelmän harjoituskautta ja esityksiä varten. B ei saa palkkaa, vaan apuraha jaetaan ryhmän jäsenten kesken. B:n työllistyminen alkaa harjoituskauden alussa. Harjoituskaudella työ on kokoaikaista, joten B työllistyy päätoimisesti omassa työssään. Harjoituskauden päätyttyä esityksiä on ajalla 1.3.2008 – 14.5.2008 kaksi kertaa viikossa 3,5 tuntia kerrallaan. B ilmoittautuu työnhakijaksi 1.3.2008 alkaen. Hänen tulee esittää ohjaajan taikka muun ryhmän johdosta vastuullisen henkilön selvitys siitä, miten paljon hän työllistyy esityksissä 1.3.2008 lukien. Koska esitykseen liittyvä työmäärä vähenee merkittävästi, B:n työllistyminen on sivutoimista 1.3.2008 lukien.

Tulkinta perustuu TTL 2 luvun 5 a §:n 2 momentissa olevan viittaussäännöksen nojalla 5 §:n 2 momenttiin, jonka mukaan päätoiminen yritystoiminta muuttuu sivutoimiseksi 10 kuukauden kokoaikatyön lisäksi myös silloin, kun muutoin voidaan päätellä toiminnan vaatiman työmäärän olevan niin vähäinen, ettei se ole esteenä kokoaikaisen työn vastaanottamiselle. Tulkinta koskee vain omassa työssä työllistymistä.

Esimerkki 3: Tutkija C on työskennellyt kansalaisopiston opettajana opistossa 1 lukuvuonna 2005 – 2006. Hänen työaikansa on ollut 19 opetustuntia viikossa eli C on ollut kokoaikatyössä. Lukuvuonna 2006 – 2007 C on työskennellyt opistossa 1 osa-aikaisesti 5 opetustuntia viikossa ja opistossa 2 niin ikään osa-aikaisesti 6 opetustuntia viikossa. C:lle myönnetään 6 kuukauden työskentelyapuraha ajalle 1.7.2007 – 31.12.2007. C ilmoittautuu työnhakijaksi 2.1.2008 lukien.

Koska apurahakausi on päättynyt, C:n ei voida apurahan perusteella katsoa työllistyvän päätoimisesti omassa työssään 2.1.2008 lukien. C:n työllistyminen on ennen apurahakautta jatkuvasti muodostunut osittain palkkatyöstä ja osittain omasta työstä, hänen oman työnsä katsotaan olevan sivutoimista edellyttäen, että C ilmoittaa olevansa valmis ottamaan vastaan kokoaikatyötä. Tulkinta perustuu siihen, että C:n voidaan katsoa alalle tyypillisellä työssäololla ja omalla ilmoituksellaan toiminnan palautumisesta apurahakauden jälkeen entiselleen osoittaneen omassa työssä työllistymisen olevan sivutoimista TTL 2 luvun 5 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla (... "tai muutoin voidaan päätellä" ...). C:n oikeudesta työttömyysetuuteen annetaan määräaikainen, ehdollinen lausunto neljäksi kuukaudeksi 2.1.2008 lukien. (Kts. myös esimerkki 1 ja jäljempänä apurahakauden päättymisestä kerrottu.)

Esimerkki 4: Säveltäjä D on opettanut sävellystä ja musiikinteoriaa musiikkiopistossa elokuusta 2007 heinäkuuhun 2008. D:n viikkotuntimäärä on ollut 15 tuntia ja palkansa n. 1150 euroa kuukaudessa myös kesäkuukausilta. Lisäksi D:llä on ollut epä säännöllisiä, lyhytaikaisia työsuhteita pianistina keskimäärin 300 eurolla kuukaudessa. Työmäärä on vaihdellut kuukausittain. Samalla D on toiminut sivutoimisena säveltäjänä ja maksanut YEL-maksuja 6500 euron vuositulolla. YEL-työtulot ovat koostuneet sävellystilaspalkkioista ja tekijänoikeustuloista. Elokuussa D saa apurahaa 6 kuukauden työskentelyä varten (elokuusta 2008 tammikuuhun 2009). D ei jatka opetustyötä apurahakauden aikana. Apurahan päätyttyä D jää työttömäksi. Apurahalla tapahtunut päätoiminen työskentely on päättynyt. Koska D on ennen apurahakautta jatkuvasti työskennellyt palkkatyössä ja työllistynyt sivutoimisesti omassa työssä, hänen työllistymisensä katsotaan olevan edelleen sivutoimista edellyttäen, että D ilmoittaa olevansa valmis ottamaan vastaan kokoaikatyötä. D:n oikeudesta työttömyysetuuteen annetaan määräaikainen, ehdollinen lausunto neljäksi kuukaudeksi.

5.2 Omassa työssä työllistymisen päättyminen

Oman työn päättymisestä säädetään työttömyysturvalain 2 luvun 5 a §:ssä. Mainitun lainkohdan mukaan päätoimisesti omassa työssä työllistyneen henkilön katsotaan edelleen työllistyvän siinä siihen ajankohtaan asti, kun työnhakijan esittämän selvityksen perusteella tai muuten on ilmeistä, ettei toimintaa enää jatketa.

TTL:n sanamuodosta johtuu, että omassa työssä työllistymisen päättymisen todetaan ensisijaisesti työnhakijan esittämän luotettavan selvityksen perusteella. Tällaista selvitystä voi olla esimerkiksi väitöskirjan jättäminen esitarkastukseen, käsikirjoituksen tai tilaustyön jättäminen tilaajalle tai kustantajalle sekä apurahakauden päättymisen. Tällaisen omassa työssä työllistymisen päättymistä osoittavan selvityksen perusteella voidaan muiden etuuden saamisen työvoimapolitiittisten edellytysten täytyessä antaa toistaiseksi voimassa oleva työvoimapolitiittinen lausunto. Työnhakijalla on aina ilmoitusvelvollisuus etuuden saamiseen vaikuttavien olosuhteiden muuttumisesta, esimerkiksi taiteellisen tai tieteellisen toiminnan aloittamisesta uudelleen.

Omassa työssä työllistyneellä ei pääsääntöisesti ole sellaista vaihto- tai käyttöomaisuutta, josta luopuminen voisi olla edellytyksenä toiminnan pitämiseksi päättyneenä. Esimerkiksi taiteilijan ei tarvitse luopua ammattitaitonsa ylläpitämiseksi tarvitsemistaan tarvikkeista, välineistä eikä kuvataiteilijan tavanomaisesta teosvarastosta ollakseen oikeutettu työttömyysetuuteen. Työhuoneesta luopuminen ei myöskään ole edellytys esteettömän työvoimapolitiittisen lausunnon antamiselle.

Jos työnhakija vetoaa toiminnan päättymiseen eikä ole olemassa tapaa, jolla hän voisi näyttää asian kohtuudella toteen, työttömyysetuutta koskeva ratkaisu perustetaan työnhakijan ilmoitukseen. Tällaisessa tilanteessa TE-toimisto antaa työnhakijan oikeudesta työttömyysetuuteen esteettömän työvoimapolitiittisen lausunnon määräaikaisena enintään neljän kuukauden ajaksi. Hakijalle tulee myös kertoa hänen velvollisuudestaan ilmoittaa tilanteesta tapahtuvista muutoksista. Viimeistään määräajan päätyttyä tilannetta tarkastellaan uudelleen ja selvitetään, työllistyykö henkilö omassa työssään

esteettömän työvoimapolitiittisen lausunnon aikana siten, että työllistyminen muodostaa esteen työttömyysetuuden maksamiselle.

Uudelleenkäsittely tehdään työnhakijan tai TE-toimiston aloitteesta. TE-toimisto pyytää työnhakijalta selvityksen toiminnasta ajalta, jota määräaikainen työvoimapolitiittinen lausunto on koskenut. Jos uusi selvitys edelleen osoittaa toiminnan päättyneen, annetaan toistaiseksi voimassa oleva uusi esteetön lausunto. Tarvittaessa voidaan antaa aikaisemman määräaikaisen esteettömän lausunnon estämättä maksatuksen estävä lausunto takautuvasti siitä päivästä lukien, jolloin hakijan katsotaan työllistyneen päätoimisesti omassa työssä. Jos aiemmin päätoimisena harjoitettu toiminta on katsottava päättyneeksi, toiminta voi uudelleen aloitettaessa olla myös sivutoimista. Maksatuksen estävä lausunto voidaan tarvittaessa antaa aiemman määräaikaisen esteettömän lausunnon alkamispäivästä, jos uusi selvitys osoittaa, ettei hakijan ilmoitus toiminnan päättymisestä pitänyt paikkaansa.

Arvioitaessa henkilön toimintaa määrääjäksi annetun esteettömän työvoimapolitiittisen lausunnon tarkoittamana aikana esimerkiksi seuraavat tekijät eivät ainakaan yksin osoita toiminnan jatkumista tai päätoimisuutta: apurahojen ja näyttelyaikojen hakeminen, ennen työnhakijaksi ilmoittautumista valmistuneiden kirjallisten töiden ja artikkeleiden julkaisu tai teosten julkinen esittäminen, satunnaisesti tapahtuva esiintyminen tai omasta työstä kertominen yleisölle, aiempaan tieteelliseen tutkimustyöhön perustuviin pienimuotoisten lehtiartikkeleiden kirjoittaminen, osallistuminen alan kongresseihin tai muunlainen pyrkimykseen työllistyä uudelleen rinnastuva verkostoituminen. Esimerkiksi seminaareihin osallistumisen osalta TTL 2 luvun työvoimapolitiittiset säännöksiä sovelletaan kuitenkin normaalilla tavalla. Jos työnhakija esimerkiksi ilmoittaa, ettei seminaarin aikana ole valmis ottamaan vastaan kokoaikatyötä, hänelle annetaan kielteinen lausunto seminaarin ajaksi TTL 2 luvun 1 §:n perusteella (ei hae kokoaikatyötä).

Taiteilija tai tieteentekijä voi tiettyyn rajaan saakka pitää toiminnallaan yllä ammattitaitoaan muun muassa edellä kuvatuin tavoin ilman, että hänen katsotaan jatkavan aiemmin päättynyttä omaa työtään tai työllistyvän siinä päätoimisesti. Ammattitaidon ylläpitämisenä ei kuitenkaan pidetä esimerkiksi valmistautumista ennalta sovittuun produktioon eikä toimintaa, jolla on taloudellinen tavoite. Työnhakijan katsotaan tällöin tilanteesta riippuen jatkavan aiempaa toimintaansa tai aloittaneen oman työn joko pää- tai sivutoimisesti.

6 Jatko-opiskelu

Edellä kohdassa 4 on todettu, että lähtökohtaisesti yliopistoissa suoritettavia jatkotutkinto-opintoja tulee arvioida opiskeluna, mikä tarkoittaa sitä, että TTL 2 luvun opiskelua koskevat säännökset tulevat sovellettaviksi. Jatko-opinnot katsotaan sivutoimisiksi, jos niiden vaatima työmäärä ei ole esteenä kokoaikaisen työn vastaanottamiselle. Jos opinnoille on määritelty esimerkiksi henkilökohtaisessa opintosuunnitelmassa aika, jona opinnot on tarkoitus suorittaa, selvitetään, onko opinnot katsottava päätoimisiksi niiden laajuuden perusteella (TTL 2 luvun 6 §:n 2 momentin 3 kohta). Jos jatko-opintoja ei ole niiden laajuuden perusteella pidettävä päätoimisina, TE-toimisto arvioi, ovatko opinnot kokonaisuutena arvioiden esteenä kokoaikaisen työn vastaanottamiselle työmarkkinoilla yleisesti sovellettavin ehdoin (TTL 2 luvun 6 § 3 momentti). Tällaisesta tilanteesta voi olla kyse esimerkiksi silloin, kun henkilö on eronnut palkkatyöstä jatko-opintojen vuoksi.

Aiemmin jatko-opintoja koskevia säännöksiä on sovellettu siten, että henkilöä, joka on aloittanut jatkotutkinnon suorittamisen välittömästi tai alle kuuden kuukauden kuluessa perustutkinnon suorittamisen jälkeen, on pidetty päätoimisena opiskelijana myös jatko-

opintojen ajalta. Tämä on perustunut siihen, että perus- ja jatko-opintojen on katsottu muodostavan kokonaisuuden, jolloin päätoimisina aloitettujen opintojen on katsottu edelleen jatkuvan perustutkinnon suorittamisesta huolimatta. Työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnan viimeaikaiset ratkaisut ovat muuttaneet säännösten soveltamista siten, että jatko-opintoja arvioidaan omana kokonaisuutenaan eikä osana henkilön aiempia opintoja.

Jatko-opintojen päättymiseen ja muuttumiseen päätoimisista opinnoista sivutoimisisi sovelletaan soveltuvin osin, mitä perustutkinto-opinnoista on kerrottu työministeriön opiskelua ja työttömyysturvaa koskevassa ohjeessa (O/14/2007 TM). Lisensiaatti- tai väitöskirjatyön luovuttaminen esitarkastukseen osoittaa jatko-opinnot todisteellisesti päätetyiksi.

Vakuutusosoikeuden ratkaisussa (10297/2004/1350) on todettu, että TTL 2 luvun 7 §:n 3 momenttia (opintojen todisteellinen keskeyttäminen) ei sovelleta jatko-opiskelijoihin. Jatko-opiskelijalta ei voida edellyttää näyttönä opintojen keskeytymisestä keskeytystodistusta. Jos jatko-opiskelija on pyytänyt ja saanut yliopistolta opintojen keskeytystodistuksen ja esittää sen työvoimaviranomaiselle, sitä on pidettävä riittävänä selvityksenä työttömyysetuuden saamiseksi. Jatko-opinnot voidaan katsoa keskeytyneiksi myös muun selvityksen kuin keskeyttämistodistuksen perusteella. Muu riittävä selvitys opintojen keskeytymisestä voi olla esimerkiksi luotettavana pidettävä ilmoitus opintojen päättymisestä sekä apurahojen, opintotuen ja suoritusten puuttuminen.

Jatkotutkintoa suorittava henkilö saattaa saada kokoaikaiseen työskentelyyn tarkoitettuja apurahoja. Työ- ja elinkeinoministeriön käsityksen mukaan tällaisia apurahakausia tulee arvioida omassa työssä työllistymisenä, vaikka opintoja muutoin olisi arvioitu TTL:n opiskelua koskevien normien perusteella. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että sivutoimisesti opiskelevan työnhakijan katsotaan työllistyvän päätoimisesti omassa työssä apurahakauden aikana, mutta apurahakausi ei johda opintojen pitämiseen päätoimisina apurahakauden päätyttyä.

7 Apurahoista

7.1 Hyväksyttävä syy olla pois työmarkkinoilta

Työskentelyapurahan tarkoituksena on antaa taiteellista tai tieteellistä työtä tekeväälle henkilölle mahdollisuus keskittyä työhönsä apurahakauden ajaksi. Esimerkiksi valtion taiteilija-apurahojen saamisen edellytyksenä on, ettei henkilö ole päätoimisessa työssä.

Apurahakausi on hyväksyttävä syy olla pois työmarkkinoilta eikä TE-toimiston tarvitse arvioida toiminnan työllistävyttä eikä pääsääntöisesti myöskään apurahan ajallista kohdentamista. Työmarkkinoilta poissaoloon on hyväksyttävä syy vain työskentelyyn myönnetyn apurahan keston ajan. Kustannuskorvauksiksi tai laitehankintoihin tarkoitettut apurahat eivät osoita päätoimista työllistymistä omassa työssä eivätkä ne ole hyväksyttävä syy olla pois työmarkkinoilta. Apurahan, jonka kokonaissummaan sisältyy sekä työskentelyyn ja kustannuskorvauksiin tarkoitettu osuus, vaikutus arvioidaan työskentelyyn tarkoitettun osuuden perusteella.

Jotta henkilön voitaisiin katsoa olleen työmarkkinoilla, hänen on tullut olla työnhakijana TE-toimistossa tai työllistyä palkkatyössä, yritystoiminnassa taikka muussa omassa työssä, jos hänen taiteellinen tai tieteellinen toimintansa on ollut harrastusluonteista.

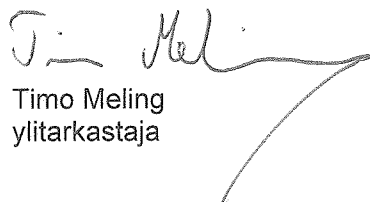
7.2 Apurahan ajallinen kohdentuminen

Apurahatyöskentelyn katsotaan alkavan siitä hetkestä, kun taitelija tai tieteentekijä ilmoittaa aloittavansa työn tekemisen apurahalla. Lähtökohtaisesti pitkissä apurahoissa (yli 4 kk:n mittaiset apurahat) apurahakausi määräytyy MYEL -vakuutusvelvollisuuden alkamisesta. Jos työttömälle työnhakijalle myönnetään apuraha hänen ollessaan työttömänä, katsotaan työskentely aloitetuksi sinä päivänä, jona apuraha on ollut nostettavissa, ellei hakija osoita, että apurahatyöskentelyn aloittamiselle on olemassa hänestä riippumaton este. Tällaisena voidaan pitää esimerkiksi työkyvyttömyyttä, projektista vetovastuussa olevan tahon antamaa todistusta aloitusajankohdan myöhentymisestä, kutsujan todistusta vierailuajankohdasta, ennalta määrättyä kenttätutkimusjaksoa tai tiettyä ulkomailla tehtävää työskentelyjaksoa.

Apurahakauden keston osalta rahoittajan ilmoitus on ensisijainen. Jos apurahapäätöksessä on määritelty apurahan kesto kuukausina, lasketaan kesto täysinä kuukausina apurahatyöskentelyn aloittamisesta. Hakija voi osoittaa apurahakauden keston myös muulla, eläkelaitoksesta saadulla ilmoituksella vakuutuskauden kestosta. Mikäli apurahakautta ei ole rahoitus- tai vakuutus päätöksellä määritelty, arvioidaan apurahakausi jakamalla saatu apuraha taitelija-apurahan kuukausimäärällä (vuoden 2009 tasossa 1525 euroa/kk). Apurahan kuukausittainen määrä voi käytännössä olla suurempi kuin verottoman apurahan määrä, mutta kesto otetaan huomioon ainoastaan apurahan maksajan ilmoituksen perusteella.

Tuija Oivo
osastopäällikkö

Timo Meling
ylitarkastaja

TIEDOKSI Työministerin erityisavustaja
Vakuutusosasto
Työttömyysturvan muutoksenhakulautakunta
Kansaneläkelaitos
Finanssivalvonta